

לורנס פישר

"בסיעתא דשמיא"

בולאון מספר 68

נכון, אתם צודקים, נעדרתי להרבה זמן, אולי יותר מדי, אבל לפעמים אין חשק לכלום. החיים מפריעים, העבודה מפריעה, הבנק מפריע ומרגיז ועוד, אז יצא שהלכתי לישון בשעה עשר בלילה ולא אחרי חצות. אולי זה בגלל שהזדקנתי? אל תגידו כן בבת אחת. טוב, לעניינינו, אם אתם רואים את הכותרת, אתם בוודאי שואלים על מה המשוגע הזה הולך לדבר היום.

אנשים דתיים כותבים לעיתים קרובות בס"ד בראש מכתב או מסמך. אלו ראשי תיבות של "בסיעתא דשמיא", שמשמעותם "בעזרת השמיים", ממש כמו לומר "בעזרת השם". זו תזכורת קטנה אך עוצמתית לכך שכל מה שאנחנו עושים מונחה מלמעלה. כמרים קתולים / נוצרים (לא אכנס להבדלים) עשויים לברך אותך ב"יהי ה' איתך" או "לך עם אלוהים", שזה בעצם אותו דבר. אם אתה חובב מלחמת הכוכבים, אולי תתפתה לומר "שהשוורץ יהיה איתך!" אבל היום, נניח לרגע לכוח ולשוורץ, ונעסוק במשהו מרתק מעולם הבולאי שזה יותר מעניין, כן-כן!

לי יש כמה שריטות בראש ואחת מהן היא שאני אוהב ללמוד ולחקור וכמו בולדוג אני לא מוותר עד שאני לא מבין עד הסוף. אז בעולם שלנו, אחד הדברים המעניינים זה העולם שהיה לפני הוצאת הבול הראשון. את הבול הראשון כבר הזכרנו באחד הבולאונים. התקופה המוקדמת הזו שלפני הנפקת הבולים נקראת פרפילטלי (pre-philately) – בין אם זה נושא האיסוף המרכזי שלנו או רק חלק מהאוסף אנו נתקלים באותיות או קיצורים מוזרים על מכתב ישן, במיוחד על דואר ימי. קשה מספיק לפענח את הכתב הישן, ואז מגלים סימונים נוספים שמעוררים תהייה לגבי משמעותם.

אחד הסימונים האלה הוא Q.D.C., קיצור של "Que Dieu Conduise", שפירושו "שאלוהים ינחה אותך" די דומה לפרשת ה"לך-לך" שלנו. אז על מה מדובר, אתם בוודאי שואלים? מסוף המאה ה-17 ועד תחילת המאה ה-19 סימון זה הופיע לעיתים קרובות על דואר ימי צרפתי, יחד עם שם האונייה וחתימת קפטן הספינה. הוא שימש להראות שהתשלום על המשלוח כבר בוצע – או שהמכתב נשלח ללא עלות – ולכן ניתן היה למסור אותו בנמל היעד ללא תשלום נוסף.

לפני מספר שנים חיפשתי מכתב עם אותן אותיות אבל עם קשר לאיזור שלנו, קרי ארץ הקודש ומצאתי את המכתב המוצג בעמוד הבא. המכתב הוא משנת 1689 ונשלח מעכו, אז חלק מהאימפריה העות'מאנית וכיום בישראל, אל אדם בשם פרנסואה ונטוריני בליבורנו, איטליה. המכתב נשלח "באמצעות הקפטן קרבונ" דרך מרסיי עם סימון Q.D.C. הוא לא כלל את שם האונייה, מה שהיה מקובל בזמנים ההם, אך נוכחות סימן "X" או "+" הראתה שהתשלום בוצע על ידי השולח. אז מי היה הברנש הזה שקיבל את המכתב?

ונטוריני היה יותר מסתם נמען – הוא היה סוחר, בנקאי ובעל אוניות שהחזיק סוכנים ברחבי הים התיכון, כולל בארץ ישראל. הוא נפטר שנה לאחר קבלת המכתב – מקווה שאין קשר. באותה תקופה עכו הייתה עיר קטנה ומוזנחת עם כ-200 בתים בלבד, אך נמליה שימשו כמרכז מסחר שוקק, בעיקר לייצוא כותנה ואפר צמחים ששימש לייצור זכוכית וסבון.

המכתב הנ"ל הינו חלק ממקבץ מכתבים נדיר המכונה "ארכיון ליבורנו", ולמצוא פריט מעכו היה תגלית מיוחדת. בעיניי, זה לא רק מסמך היסטורי מרתק – הוא מייצג בצורה מושלמת את הרעיון שהשגחה עליונה מלווה אותנו במסעותינו, בין אם במסע החיים ובין אם במסע של מכתב חוצה ימים. בהתחלה חשבתי שאותו ברנש היה יהודי למרות שהשם אינו שם יהודי כי ליבורנו היתה עיר מקלט של היהודים שברחו מהאינקוויזיציה הספרדית של המאה ה-15, מאתיים שנה קודם.

האותיות QDC נמצאות בעיקר על מכתבים שנשלחו בספינות צרפתיות אבל גם בספינות של מדינות אחרות היו סימונים דומים, כמו WGP ("Which God Protect" באנגלית), Che Dio Guardia (באיטלקית), ו-Que Deus Guia (בפורטוגזית), אך אלה נדירים הרבה יותר. גרסה פחות נפוצה נוספת היא D.L.C. ("Dieu Le Conduit", כלומר "אלוהים מוביל"). אישית, לא נתקלתי במכתבים שנשלחו בספינות של אנגליה, איטליה או פורטוגל. אולי בגלל שלא חיפשתי?

אז זהו הפעם!

נהניתם, ספרו לחבריכם, עוד יותר נהניתם, תרגישו חופשיים לשתף. לא נהניתם, אז אולי תהנו מסיפור הבא.

אז זהו, זה הסיפור של היום, ויש עוד אבל בפעם הבאה. אם בא לכם להגיב אז הנה קישור לשליחת מייל אלי: [שליחת מייל](#)

תגובות, הערות, בקשות וכד' ניתן לשלוח אלי ל lf.stamps@gmail.com

אם רוצים להפסיק לקבל את הניוזלטר, נא לשלוח לי מייל חוזר

ניתן להוריד את כל הניוזלטרים הקודמים באתר ההתאחדות: <http://israelphilately.org.il/info.asp?item=489>

מוזמנים גם לבקר באתר: <https://stampandstories.blogspot.com>

אתר חדש בנושא גלויות של הסטריאוטיפ היהודי: <https://thejewishstereotypes.blogspot.com>

וגם בערוץ היוטיוב שלי: <https://www.youtube.com/channel/UCHGHlvoXTTM0rpyd3zW3IQQ>